

– основні критерії проектів розвитку реального сектора економіки, дотримання яких необхідне для кредитування, а також порядок проведення експертизи проектів, кредитування яких передбачається здійснювати державними та приватно-державними кредитними організаціями;

– виділення реального сектору в економіці;

– заходи державної підтримки приватних банків, що здійснюють кредитування реального сектору економіки (надання державних гарантій, податкових пільг учасникам процесу кредитування).

Державна кредитна політика повинна вирішувати триєдине завдання:

– стимулювати пропозицію кредитів, що сприяють розвитку реального сектору економіки (відповідно розвитку економіки і національної безпеки країни);

– стимулювати активність суб'єктів економіки, специфіка діяльності та фінансове становище яких не дозволяють самостійно вирішувати питання фінансування своєї діяльності;

– стимулювати інноваційність індивідуумів, колективів підприємств і організацій, конструкторських бюро, наукових лабораторій і т.д., як генераторів ідей, винаходів.

На нашу думку, лише виконання сукупності названих заходів може створити умови та дати поштовх для розвитку економіки та забезпечення національної безпеки в умовах посиленої глобальної нестабільності та військової агресії.

Олена МУЛЯРЧУК

аспірант кафедри економічної теорії

Львівський національний університет імені Івана Франка

АНАЛІЗ РІВНЯ МОНЕТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Адекватний рівень насиченості економіки грошима важливий для ефективного функціонування економіки та досягнення стабільного економічного зростання. Тому на сьогодні актуальними залишаються питання дослідження рівня монетизації економіки України, визначення індексів розвитку грошово-кредитного ринку, які також мають вплив на монетизацію, комплексний аналіз динаміки показника рівня монетизації та його відповідність оптимальним значенням.

Упродовж 1996–2013 рр. рівень монетизації в Україні зріс з 11,5 % до 62,5 % (на 51 в. п.), що свідчить про зростання забезпеченості реального сектору грошовими засобами. Важливо визначити інтервал величин, у межах яких створюється найбільш сприятливі умови для функціонування фінансової сфери, тобто оптимальний рівень монетизації [2, С. 130]. Це питання залишається відкритим. Тому ми порівняємо показник із пороговими значеннями, визначені Наказом «Про затвердження розрахунку рівня економічної безпеки України» [4]. Починаючи з 2007 року, монетизація досягає порогового значення І рівня (50 %), що для економіки країни, яка не здійснює структурних реформ, може бути загрозливим явищем. Вже станом на кінець 2013 р. зафіксовано перевищення II рівня – показник монетизації сягнув 62,5 %, що вимагає термінового вжиття заходів. Перевищення порогового значення II рівня характеризує появу загрозливих процесів у фінансовій сфері.

Питома вага готівки у ВВП є показником, що характеризує відношення грошового агрегату М0 до ВВП, відображає рівень монетизації економіки готівкою [3, С. 32]. У період 2007–2009 рр. цей показник зріс з 15,4 % до 17,2 %. З 2009 по 2012 р. показник зменшився на 2,7 в. п. і становив 14,5 %, що означає перебування на безпечному рівні. Негативною є тенденція до зростання показника – на кінець 2013 р. питома вага готівки у ВВП становила 16,3 %.

Сукупна грошова пропозиція в економіці України (М3) за період 2009–2013 рр. збільшилася майже у два рази. Оскільки зростання грошової маси в цілому відповідало попиту на гроші, таке зростання не призвело до суттєвого збільшення рівня цін. Це відбувалося внаслідок монетарних і немонетарних (структурно-інституційних) чинників. Для першої групи чинників характерний взаємозв'язок між основними макроекономічними та монетарними параметрами – ВВП та рівнем цін, грошовою базою та грошовою масою. Даний компонент попиту звичайно називають трансакційним. Друга група чинників виявляє себе в іншій залежності: може мати місце значне випередження приросту грошової маси в порівнянні з приростом ВВП; слабка реакція рівня цін на динаміку грошової маси; сильна волатильність монетарних параметрів. Цей компонент попиту пов'язаний з потребою господарських агентів в грошах як ліквідності та відображає поступові зміни в їх інституційному статусі.

Переважно за рахунок швидкого зростання рівня монетизації ВВП була забезпечена цінова стабільність. У 2002 р. рівень монетизації виріс на 28,1 %, у 2005 – на 20,6 %, у 2007 – на 23,7 %, що свідчить про якісний стрибок у розвитку грошово-кредитної системи. За рахунок зростання монетизації економіка поглинула більшу частину додаткової грошової пропозиції. Характерною ознакою періоду 1996–2013 рр. є стійке зростання обсягів номінальної грошової маси, обчисленої за усіма агрегатами, – майже на 30–40 % щорічно [5, С.43].

Важливо також розглянути зв'язок монетизації та економічного зростання в Україні. У 2002 році за зростання грошової маси на 41,68 % приріст ВВП становив 5,22 % за повної відсутності інфляції та у 2001 та 2003 роках темпи зростання реального ВВП перевищували 9 %, а 1 % приросту М3 у ці роки спричинив збільшення інфляції лише на 0,14 % та 0,17 % відповідно. Водночас рівень монетизації за період 1996–2013 рр. зріс у 5,4 рази (з 11,49 % у 1996 році до 62,48 % у 2013 році) і становив більше 50 % ВВП. Тобто резерви для такого типу зростання близькі до вичерпання, що передбачає посилення інфляційних наслідків від подальшого збільшення пропозиції грошової маси в економіці [1, С. 423]. Так, упродовж 2005–2013 рр. темп приросту реального ВВП був незначним – від 0,16 % до 7,95 %, а у 2009 році відбулося зниження як ВВП, так і грошової маси при наявності інфляції 12,3 %, а 1 % приросту М3 в ці роки спричиняв збільшення рівня інфляції від 0,31 % до 0,74 %.

Проаналізувавши динаміку рівня монетизації, можна зробити висновок, що зберігається тенденція до зростання забезпеченості економіки грошовими засобами. Проте розбалансованість попиту на гроші та грошової пропозиції може призвести до негативних наслідків (надмірна пропозиція призводить до інфляції, а перевищення попиту над пропозицією може стати причиною стагфляції економіки). Зокрема, причинами такого розбалансування в Україні є наявність «інституційного вакууму» механізмів збереження грошей. Необхідно зважати як на монетарні чинники, так і на структурно-інституційні. Останні знаходяться за межами впливу центрального банку,

але також можуть негативно відображатися на ефективності реалізації монетарної політики.

Список літератури

1. Вагаманюк О.З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 536 с.
2. Економічна безпека / [Варналій З.С., Мельник П.В., Тарангул Л.Л. та ін.] ; під ред. З.С. Варналія. – [1-е вид.]. – К. : Знання, 2009. – С.126–134, 153–163.
3. Міщенко С. Економіко-статистичний аналіз факторів монетизації економіки / С. Міщенко // Вісник Національного банку України : наук.-практ. журн. – 2012. – № 5. – С. 31–33.
4. Наказ «Про затвердження розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 №60 [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98200&cat_id=32854.
5. Прадун В.П. Оцінка ефективності грошово-кредитної політики в умовах зростаючої монетизації / В.П. Прадун // Культура народів Причорномор'я. — 2006. — № 83. — С. 43–47.
6. Статистичний бюлетень НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897

Olena RYKHLIVSKA

University of Applied Science Worms

Master of Art International Business Administration and Foreign Trade

THE ECB'S WAY TO REACH MAGIC NUMBER «TWO»

For central banks in the developed world, two is a magic number. If prices of goods and services rise at 2% per year, most consumers can more or less ignore their slow climb. Most significantly it keeps economies away from deflation and the depressing choices—saving cash, delaying purchases—that falling prices can cause. Nowadays the whisper of deflation is everywhere: in America, Britain, Canada and in most European countries — inflation is well below 2% target.

Usually, deflation poses several risks. First of all, consumers will put off spending in the expectation that goods or services will get even cheaper (reducing demand). Secondly, if prices fall across whole economy but salaries do not, then firms' margins will be squeezed and employment will decline. Another risk is debt deflation: debts become more difficult to pay back because the amount that is owed does not fall, even as earnings do [2].

Deflation makes it harder to implement effective monetary policy. When inflation is at 4%, the central bank can take real rates well below zero (to -4%) by keeping headline rates at zero. But as inflation goes down and becoming negative, low real rates almost impossible to achieve (Zero Lower Bound issue). A rising number of European countries are using negative interest rates to boost spending, while charging people to put money in the deposit will prompt them to use the mattress instead.

Milton Friedman (establisher of well know monetarism theory of money) once said that the easiest way out of a deflation would be to drop money from a helicopters. Behind this metaphor is that printing money when the interest rate nearing to zero is costless. Nevertheless, helicopter money can stop a deflation because it is an expansive fiscal policy measure. Actually it is the government to give households cash to spend and they will spend it so long as the government is committed not to retire it later on via higher taxes. Obviously, dropping money from helicopters would be unthinkable for the ECB as for any other central bank, because of the well-established separation between fiscal policy and monetary policy. But this example is useful to show how an expansive fiscal policy may be necessary to make money printing (Quantitative Easing) more effective [1].